

N:o 27.

Ank. till Riksd. Kansli den 2 Mars 1868, kl. 8 e. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Riksdagen, angående upplåtelse åt Landskrona stad af Kronan tillhörig jord derstädes; Gifven Stockholms Slott den 14 Februari 1868.

Uti en till Kongl. Maj:tt aflåten skrifvelse den 7 Mars 1866 hafva Rikets då församlade Ständer anmält, hurusom hos dem blifvit väckt förslag derom, att Rikets Ständer måtte för sin del medgifva, att så stort område af de omkring Landskrona stad befintliga, Kronan tillhöriga, gamla fästningsverk, som efter verkställd undersökning och utredning kunde finnas erforderligt för stadens utvidgning, finge för sådant ändamål till staden öfverlåtas; -- till stöd för hvilket förslag hufvudsakligen anförts: att, i anseende till den under nästföregående 10 åren med mer än 50 procent ökade folkmängden, ett stort behof af byggnadstomter för uppförande af allmänna och enskilda byggnader uppstått; — att den härför nödvändiga utvidgning af staden icke skulle kunna ega rum, så framt ej staden, som åt landsidan helt och hållet onslutes af de gamla fästningsverken, på hvilkas område utvidgningen borde ske, men hvilka såsom ett bredt bälte skiljde staden från dess förstäder, kunde från berörda fästningsverk erhålla för ändamålet behöflig mark; — att, enär större områden af fästningsverken redan vore utarrenderade med rättighet för arrendatorerne att utjemna vallarne och uppodla marken, häraf kunde få antagas, att detta område vore för fästningen umbärligt; — att, till följd af folkökningen under sednare åren, det till stadsplan knappt tillmätta utrymmet blifvit helt och hållet upptaget; — att således, enär folkmängden äfven framgent antagligen komme att betydligt ökas, utvidgning af stadens område nödvändigt erfordrades,

så framt icke den fria utvecklingen skulle hämmas; — att, i anseende till stadens läge å en utskjutande udde, utvidgningen endast i *en* riktning, nemligen åt fästningsområdet, kunde verkställas; — att detta stadens läge medförde väsendtliga olägenheter i afseende å bebyggandet af det på andra sidan om fästningsverken belägna område, hvarest förstäderna lågo; — att det derföre vore af största vigt för staden, att dess skiljda delar förenades medelst upplåtande åt staden af det ifrågavarande fästningsområdet, hvarigenom äfven erhöles plats för offentliga byggnader, såsom ett ytterligare folkskolehus och ett sjukhus, hvilka byggnaders uppförande redan vore beslutadt, men i anseende till brist å byggnadsplats ännu ej kunnat komma till stånd, äfvensom ett läroverkshus; — samt att af allt detta syntes, hurusom stadens normala utveckling samt ett lämpligt och tidsenligt ordnande af dess undervisnings-, sjukvårds- och sundhets-väsande ytterst vore beroende på förvärfvandet af den del utaf fästningsverken, hvarom nu vore fråga. I öfrigt erinrades derom, att åt Landskrona- Eslöfs jernvägsbolag redan upplåtits ett område af 14 tunnland utaf fästningsmarken; och hade jemväl hos Rikets Ständer företetts, dels intyg af magistraten i Landskrona att några tomter hvarken för enskilda eller offentliga byggnader numera funnos att upplåta, dels ett af förste landmätaren Gustafsson utgifvet embetsintyg, utvisande att de år 1863 i Landskrona befintliga, Kronan tillhöriga vall-lotter N:is 28—37, 39—48 samt 62—68, jemte Plantage-lyckan under särskild beteckning, utgjorde 34 tunnland 17,87 kappland i areal. dels ock en karta öfver de Landskrona omgivande fästningsverk, derå fanns utmärkt den del deraf, som framställningen afsåge, och hvilken del utgjordes af nyss uppräknade egofigurer.

Då af hvad sålunda förekommit syntes, att behovet af ökad utrymme vore för Landskrona stad oafvisligt, men en sådan tillökning i utrymme icke kunde ega rum utan medelst användande af större eller mindre del af fästningsområdet, deraf åter upplåtelse, om än mot ersättning, ej torde kunna medgifvas i annan eller vidsträcktare mån, än marken för fästningens behof kunde undvaras, hafva Rikets Ständer, som jemväl inbemtat, att Kongl. Maj:t, med Rikets Ständers medgifvande, ej allenast genom nådigt Bref den 22 Juli 1858 tillåtit, att tomterna N:is 46—53, jemte södra hälften af tomten N:o 55, finge på offentlig auktion åt den mestbjudande med eganderätt försäljas, utan ock till Landskrona- Eslöfs jernvägsbolag upplåtit en större jordrymd af fästningsverkets område, i underdånighet anhållit, att, derest Kongl. Maj:t, etter pröfning om och i hvad mån ifrågavarande egolotter kunna vara för försvarsverkets behof nödvändiga, och sedan vid ärendets ytterligare utredning sig visat, att behovet af mark i och för Landskrona stads ändamålsenliga utvidgning ej kan på annat sätt afhjelpas, skulle finna lämpligt, att ifrågavarande område antingen helt och hållet eller till en del finge, mot beredande af full ersättning åt Staten, till Landskrona stad upplåtas. Kongl. Maj:t i sådant fall ville till Riksdagen aflåta Proposition derom.

Sedan Arné-förvaltningen i anledning häraf erhållit Kongl. Maj:ts befallning

att inkomma med utlåtande, om och i hvad mån de i Rikets Ständers skrifvelse omförmälda egolotter kunde vara för försvarsverkets behof nödvändiga, har Arméförvaltningen den 29 December 1866, jemte eget utlåtande, öfverlemnadt ett af chefen för Fortifikationen afgifvet yttrande i ämnet, hvaraf hufvudsakligen inhemtas:

att chefen för Fortifikationen, som på stället tagit kännedom om förhållandena, ansåge något hinder för den ifrågavarande upplåtelsen icke möta, så vidt frågan rör de yttre fästningsverken; dock som inkomsten af Kronans ifrågavarande mark och tomtedelar vore anslagen, dels till Ingeniör-korpsens enskilda besparingskassa, dels till kommandanten och fortifikationsredogöraren på stället, ansåge fortifikationschefen vissa villkor böra vid upplåtelsen fästas;

att de Kronans vall-lotter, som alltså skulle komma i fråga att till Landskrona stad öfverlätas, innefattades under N:is 41—47, N:o 63, en del af N:o 65 samt N:o 66, jemte den s. k. Plantage-lyckan, som på en bifogad karta funnes utmärkt med Lit. Aq., utgörande tillhopa en areal af 685,626 qvadratfot, eller 12 tunnland 7,78 kappland; af hvilka vall-lotter inkomsten tillhörde Ingeniör-korpsens besparingskassa, med undantag af Plantage-lyckan eller Kommendantsängan, deraf kommandanten åtnjöte den årliga inkomsten af 200 R:dr;

att således, enligt hvad fortifikationschefen föreslår, vall-lotterna N:is 41—47, N:o 63, en mindre del af N:o 65 samt N:o 66, innehållande en areal af 547,132 qvadratfot, eller 9 tunnland 24,64 kappland, må öfverlätas, mot en årlig afgäld till omförmälda besparingskassa af 815 R:dr 40 öre, utgörande den nuvarande inkomsten deraf, likväl sålunda att detta belopp förvandlas i spanmål i likhet med och efter samma grunder, som vore föreskrifna uti det med Landskrona-Eslöfs jernvägsbolag år 1865 afslutade kontrakt, rörande öfverlåtelsen af den Kronans mark, som då till nämnda bolag uppläts; äfvensom att den s. k. Kommendants-lyckan, på den bifogade kartan utmärkt med Lit. Aq., med en rymd af 138,494 qvadratfot, må till staden upplätas, mot det att till kommandanten erlägges årligen ett belopp af 200 R:dr;

att, då vall-lotten N:o 45, som för närvarande tjänade till exercisplats för den i Landskrona förlagda kommendering af Wendes artilleriregemente, skulle, enligt hvad ofvanberördt är, till staden öfverlätas, fortifikationschefen ansåge nödigt att, till ersättning härför, åt nämnda kommendering beredes ett nytt exercisfält i närheten af kasernen, hvartill såsom lämplig föreslås så stor del af vall-lotten N:o 68, som på en bifogad särskild karta innefattades emellan linien xy och kasernplanen, utgörande en areal af 35,832 qvadratfot; men enär fortifikationsredogöraren i Landskrona åtnjöte en årlig arrendeinkomst af 200 R:dr för berörda valllott N:o 68, så borde staden ersätta honom för den minskning, som lotten genom detta utbyte komme att undergå, med 100 R:dr årligen; och

att, som vall-lotterna N:is 48, 62, 64 och 65 för närvarande utgjorde trädgårdsanläggningar, på hvilka de nuvarande innehafvarne nedlagt betydliga kostnader, billigheten syntes fortifikationschefen fordra, att särskild öfverenskommelse

med desse innehafvare finge af Chefs-embetet vid Fortifikationen afslutas, så att dem tillförsäkrades antingen någon längre tids besittningsrätt eller ock för all framtid; och utgjorde dessa lotter tillhoppa en areal af 187,474 kvadratfot, eller 3 tunnland 11,13 kappland, hvaraf arrendeinkomsten tillföll Ingeniör-korpsens enskilda besparingskassa.

Genom öfverlåtelsen af förenämnda vall-lotter, har chefen för Fortifikationen ansett Landskrona komma i besittning af all den mark, som nu skiljer staden från dess begge förstäder, eller de s. k. norra och östra värnerna, samt följaktligen kunna fritt utvidga sig åt begge dessa håll; hvilket ock vore det hufvudsakliga ändamål, som med denna öfverlåtelse afsåges. — Beträffande åter vall-lotterna, belägna vester om norra utfarten och hvilka äfven funnos upptagna i Rikets Ständers skrifvelse, såsom åstundade att äfven åt staden öfverlåtas, så har fortifikationschefen upplyst, att dessa utgöra delar af citadellets verk eller dess förvallar och således icke kunna derifrån afsöndras utan skada för försvaret, hvadan sådant af honom afstyrkes; och då i öfrigt dessa vall-lotter icke voro lämpliga till byggnadstomter, och staden i denna riktning aldrig kunde komma att utvidgas, syntes icke heller något slags behof för staden vara för handen att deraf komma i besittning.

Arméförvaltningen har, för sin del, tillstyrkt, att de af chefen för Fortifikationen såsom för försvarsverket umbärliga ansedda jordlotterna finge i uppgifvet ändamål till staden Landskrona öfverlåtas, uppå de af bemälde chef föreslagna villkor och förbindelser från stadens sida.

Till utredning huruvida behofvet af mark för Landskrona stads ändamålsenliga utvidgning må kunna på annat sätt afhjelpas, hafva stadsfullmäktige och magistraten i Landskrona samt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus län blifvit hörda; och hafva stadsfullmäktige härvid andragit: att, då staden vore på tre sidor omgifven af vatten och på den fjerde af fästningsverken, hvilka skilja staden från förstäderna och de s. k. Värnerna, kunde en ändamålsenlig utvidgning, hvilken torde böra afse sammanslutning af stadens olika och nu skiljda delar, icke verkställas utan på fästningsverkens bekostnad, helst då utvidgningen i främsta rummet afsåge att bereda plats för sådana offentliga byggnader, hvilka böra hafva ett centralt läge i förhållande till hela stadsområdet; att den ursprungliga, år 1755 fastställda planen för nya staden visserligen afsett, att densamma, genom af Kronan bekostad utfyllning å de grundare delarna af vestra stranden, skulle i denna riktning erhålla en betydlig utsträckning, till ungefär tre gånger det nuvarande omfånget af den egentliga staden, men denna bestämmelse hade förändrats genom den plan för staden, som den 29 Oktober 1805 fastställdes och ännu vore gällande, och det torde i hvarje fall numera icke kunna ifrågasättas att genom utfyllning i sundet vinna det erforderliga utrymmet, enär ett dylikt arbete skulle kräfva alltför dryga kostnader och alltför lång tid; samt att staden väl erhållit Kongl. Maj:ts tillstånd att till byggnadstomter indela den utom fästningsverken

belägna s. k. Damhagen, men att den del deraf, som ligger närmast staden och som hufvudsakligen utgöres af sidländ äng- och kärmark, icke utan betydligare fyllnadsarbeten kunde till nämnda ändamål användas och dessutom icke erbjöde någon lämplig plats för de offentliga byggnader, hvaraf staden vore i behof. Såsom ytterligare stöd för behöfligheten af ökad utrymme för staden anföres af stadsfullmäktige den omständigheten, att folkmängden, som år 1865 utgjorde 6,598 personer, redan nu ökats till ett antal af 7,327. För öfrigt hafva stadsfullmäktige fästat uppmärksamheten derå, att det skulle vara af stor vigt för staden att, af vall-lotterna vester om norra utfartsvägen, åtminstone erhålla det ringa område, som erfordras för att i rak linie utlägga denna utfartsväg, hvilken i dess närvarande skick vore särdeles vanprydlig och hinderlig för trafiken; hvarjemte, och med anledning af de i fortifikations-chefens yttrande förekommande undantagsvilkor för vall-lotterna N:is 48, 62, 64 och 65, stadsfullmäktige framhållit, att en särskild direkte till enskilde skedd upplåtelse af dylika spridda lotter kunde i betydlig mån försvåra området ändanämligen indelning: anseende stadsfullmäktige dessutom vidmagthållandet i möjligaste mätto af de å ifrågavarande vall-lotter befintliga anläggningar och bestämmandet af vilkoren för desammas möjliga afstående till innehafvarne kunna med full trygghet öfverlätas till stadsmyndigheternas egen skönhets- och billighets-känsla.

Magistraten har tillkännagifvit, att under ärendets handläggning hos Rikets Ständer all den utredning, som på stället kunde vinnas, blifvit genom stadens dåvarande representant till Stats-Utskoftet aflemnad och i Rikets Ständers skrifvelse upptagen; samt att någon annan utredning än den, som af denna skrifvelse och vederbörande embetsverks utlåtanden, jemte de vid handlingarne fogade kartor, inhemtas, icke kunde af magistraten åstadkommas: och då Rikets Ständer, Arméförvaltningen och chefen för Fortifikationen vitsordat behofvet af mark för stadens ändamälsenliga utvidgning. samt upplyst blifvit, att annan mark icke finnes att tillgå, än de gamla fästningsverken, som för försvaret icke voro behöfliga, anhåller magistraten, att Kongl. Maj:t täcktes bifalla hvad Rikets Ständer angående denna angelägenhet framställt.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande har, under återopande af hvad stadsfullmäktige och magistraten härutinnan anført, vitsordat det af dessa myndigheter uppgifna förhållande, att behofvet af mark för Landskrona stads ändamälsenliga utvidgning icke lämpligen kan afhjelpas på annat än det i förevarande mål afsedda sätt.

Detta allt, med hvad mera härvid förekommit, har Kongl. Maj:t i öfvervägande tagit; och då, efter hvad nu upplyst blifvit, behofvet af mark för Landskrona stads ändamälsenliga utvidgning ej kan på annat sätt afhjelpas, än genom upplåtelse: dertill af en del utaf Landskronas fästningsområde, vill Kongl. Maj:t härmed i nåder föreslå Riksdagen, att de af chefen för Fortifikationen, såsom för försvarsverket numera icke behöfliga, uppgifna, och å den handlingarne i målet bifo-

gade karta under N:is 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47 och 48, samt 62, 63, 64, 65 och 66 upptagna vall-lotter, jemte den å samma karta med Lit. Aq. utmärkta s. k. Plantage-lyckan, utgörande tillsammans en areal af 873,100 qvadratfot, må för ifrågavarande ändamål med samma rätt, hvarunder Kronan dessa jordlotter innehaft, till staden Landskrona öfverlätas, emot betalning till Kronan efter det pris, Kongl. Maj:t, sedan tomtreglering i behörig ordning skett, kan finna skäl att, med afseende å tomternas värde i förhållande till priset å de af Kronan under sednare åren i Landskrona gamla stad försålda, bestämma, och med rättighet för staden att, i den mån hinder ej möter af nu gällande arrendekontrakter med enskilde personer, tillträda jordlotterna.

Beträffande åter den af stadsfullmäktige i Landskrona gjorda framställning om öfverlåtelse till staden, åtminstone till någon del, jemväl af de vester om norra utfartsvägen belägna vall-lotter, har Kongl. Maj:t ansett denna framställning icke för närvarande böra till någon åtgärd föranleda.

De till målet hörande handlingar skola tillhandahållas det Riksdagens Utskott, till hvars behandling ärendet varder öfverlemnadt; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

CARL.

R. Abelin.

*Utdrag af Protokollet öfver Landtförsvars-Ärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott den 14 Februari 1868.*

Närvarande:

Hans Excellens, Herr Justitie-statsministern. Friherre *De Geer*,
Hans Excellens, Herr Statsministern för Utrikes Ärendena, Grefve *Manderström*,
Statsråden: Herr Grefve *von Platen*,
Friherre af Ugglas,
Lagerstråle,
Bredberg,
Thulstrup,
Carlson,
von Ehrenheim,
Abelin.

~ Chefen för Landtförsvars-departementet. Statsrådet *Abelin*, uppläste till justering följande, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts, uppå Stats-Rådets enhälliga tillstyrkan, förut fattade nådiga beslut, uppsatta förslag till Kongl. Maj:ts nådiga Propositioner till Riksdagen:

1:o Angående upplåtelse åt Landskrona stad af Kronan tillhörig jord derstädes.

2:o

Kongl. Maj:t tacktes, uppå Stats-Rådets underdåniga tillstyrkan, i nåder gilla nämnda förslag, sådana de finnas detta protokoll bilagda, samt förordna att, i enlighet dermed, nådiga Propositioner skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo
J. H. E. von Enorring.